

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ГЕОГРАФІЧНИХ
ЗАЗНАЧЕНЬ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС ТА УКРАЇНИ**

Традиції і спосіб життя в кожній національній культурі формуються з урахуванням місцевих географічних умов, одним з виразів яких є створення унікальних товарів, які мають особливі властивості, репутацію і високу якість, яка підтверджується часом.

Місцеві природні умови створюють унікальні поновлювані товари природного походження. Багато з товарів, що володіють вказаними властивостями, придбали цінну репутацію, якою при відсутності належної охорони може бути завдано збитків в результаті недоброчесної конкуренції. Тому, без сумніву назріла і внутрішня потреба в охорону географічних зазначень.

Зростання внутрішньої і міжнародної торгівлі в кінці ХХ століття призвів до більш широкого використання засобів індивідуалізації товарів у всіх видах економічної діяльності, що відобразилося в ряді фундаментальних документів, що регулюють питання географічних зазначень і нині, які в першу чергу покликані на їх охорону. На міжнародному рівні вже склалася і діє досить розгалужена і ефективна система правової охорони географічних зазначень. Ці питання, зокрема, регулюються підписаною у рамках Світової Організації Торгівлі Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності; Паризькою конвенцією про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року; Мадридської угоди для недопущення випадків неправдивих або оманливих зазначень джерела походження товарів від 1891 року; Лісабонській угоді про охорону назв місця походження та їх міжнародну реєстрацію від 31 жовтня 1958 року.

Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, укладеною з метою сприяння поступовому зближенню сторін, а також із метою запровадження умов для посилення економічних і торговельних відносин, що вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, передбачено створення асоціації між

Україною та ЄС. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС сприяє стабілізації позицій сільськогосподарських продуктів і харчової продукції на ринках ЄС [1].

В Україні охороняється понад 3 тис. географічних зазначень, більшість із яких зареєстрована на підставі Угоди про асоціацію. Україна відповідно до статей 201–211 вказаної угоди та Додатків XXII – А, В, С, D зобов'язалась охороняти понад 3068 географічних зазначень, які походять з території Європейського Союзу. З 1 січня 2020 року набрав законної сили закон України «Про правову охорону географічних зазначень», який змінив назву на Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» і разом з цим більшість норм відповідного закону було вдосконалено.

Після вдосконалення відповідних норм закону замість терміна «зазначення походження товару» та поділу на просте та кваліфіковане географічне зазначення залишається поняття «географічне зазначення», що є найменуванням, яке ідентифікує товар, що походить із певного географічного місця та який має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином цим географічним місцем походження, та хоча б один із етапів його виробництва (виготовлення (видобування) та/або переробка та/або приготування) здійснюється на визначеній географічній території та назва місця походження товару, вид географічного зазначення, який означає найменування, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та який має особливі якості або властивості, виключно або головним чином зумовлені конкретним географічним середовищем з притаманними йому природними та людськими факторами, та усі етапи його виробництва (виготовлення (видобування) та/або переробка та/або приготування) здійснюються на визначеній географічній території [2].

В Європейському Союзі охорона географічних зазначень забезпечується на рівні регламентів, які мають пряму дію на територіях усіх країн-членів ЄС і не потребують імплементації до національного законодавства, за винятком необхідності передбачення обов'язкових реєстраційних процедур.

Рівень охорони зареєстрованих зазначень є досить високим. Зокрема, такі зазначення захищені від:

1) будь-якого прямого чи непрямого комерційного використання зареєстрованого зазначення для позначення продуктів, які походять з інших місцевостей;

2) будь-якого зловживання, імітації і т.п., навіть якщо справжнє місце походження позначається, або якщо зареєстроване зазначення використовується у перекладі ;

3) будь-якого неправдивого або такого, що вводить в оману, зазначення щодо місцевості, місця походження, природи чи суттєвих якостей продукту, на внутрішній або зовнішній упаковці, рекламному матеріалі або інших документів щодо продукту;

4) будь-яких дій, що можуть ввести в оману споживачів щодо справжнього походження продукту [3].

Аналіз законодавства в сфері охорони прав на географічні зазначення дає змогу стверджувати, що законодавства України в процесі входження до складу ЄС потребує уточнення та удосконалення, оскільки наявні механізми охорони заплутують виробників товарів в Україні та не дають їм максимально використати економічні та інші переваги своєї продукції на зовнішніх ринках. Однак, варто відмітити позитивні зміни в реформуванні законодавства в межах імплементації норм європейського законодавства в національне.

Джерела:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. № 75. 2014. Т. 1. Ст. 2125.
2. Про охорону прав на географічні зазначення : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267.
3. Регламент (ЄС) № 110/2008 Європейського парламенту і Ради від 15 січня 2008 року про визначення, опис, презентацію, маркування та захист географічних зазначень спиртних напоїв та скасування Регламенту Ради (ЄЕС) № 1576/89, і правила її застосування. *Official Journal*. №39, 13.02.2008 р. С. 16–54.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Грушко М. В.